

Marcin WITKOWSKI

Działalność Muzeum Miejskiego w 2016 roku

Mijający rok obfitował w działalności wadowickiego Muzeum Miejskiego w liczne wydarzenia – zarówno te cykliczne jak Noc Muzeów czy świąteczne warsztaty wielkanocne i bożonarodzeniowe jak i zupełnie nowe projekty. Tym ostatnim sprzyjała nowa przestrzeń wystawiennicza jaką jest sala ekspozycyjno-edukacyjna na parterze budynku muzeum.

28 stycznia 2016 r.

„Wokół Wadovian”

Tradycyjnie już po publikacji kolejnego numeru „Wadovian” odbyło się spotkanie promujące rocznik. Towarzyszyły mu wspomnienia o zmarłym we wrześniu 2015 r. karmelicie o. dr. hab. Honoracie Czesławie Gilu OCD, członku Rady Naukowej „Wadovian”, związanym z pismem od początku jego istnienia. O. Honorata wspominali m.in. jego współbracia, zakonnicy z wadowickiej „Gorki”, o. dr hab. Szczepan Praškiewicz OCD i przeor klasztoru o. Grzegorz Irzyk OCD. Podczas styczniowego spotkania zaprezentowana została także druga nowość wydawnicza Wadowickiego Centrum Kultury – książka *Tajemnice życia Janiny Brzostowskiej. Listy Janiny Brzostowskiej do Stanisława Tyszkowskiego* (Wadowice 2015) zredagowana przez prof. dr. hab. Tadeusza Kłaka. Prelekcję na temat pisarki i poetki oraz jej twórczości wygłosił, w zastępstwie nieobecnego redaktora publikacji, prof. Dr hab. Tadeusz Bujnicki.

Spotkanie odbyło się w nowatorsko zaaranżowanej sali kameralnej WCK – uczestnicy mogli siedzieć nie tylko przy stolikach ale także na sofach. Rozwiązanie to z powodzeniem było stosowane przy kolejnych wydarzeniach, m.in. na spotkaniu „Emil Zegadłowicz daleki i bliski”.

25 lutego 2016 r.

„Emil Zegadłowicz daleki i bliski”

Z okazji 75. rocznicy śmierci Emila Zegadłowicza Muzeum Miejskie, we współpracy z prof. dr. hab. Henrykiem Czubałą, zorganizowało spotkanie z redaktorami i autorami książki *Emil Zegadłowicz daleki i bliski*. Literaturoznawcy i historycy literatury z Uniwersytetów:

Jagiellońskiego, Pedagogicznego, Rzeszowskiego oraz Śląskiego opowiedzieli jak dzisiaj czytać autora *Powsinóg beskidzkich* oraz na ile współcześnie aktualna jest problematyka poruszanych przez gorzeńskiego pisarza tematów¹.

Spotkanie było połączone z promocją książki *Emil Zegadłowicz daleki i bliski*, która ukazała się w roku 2015 nakładem Wydawnictwa Uniwersytetu Śląskiego, a którą można było nabyć po konferencji. Postać pisarza cieszy się niesłabnącym zainteresowaniem czego najlepszym dowodem była wypełniona słuchaczami sala kameralna oraz sprzedaż wszystkich egzemplarzy publikacji.

18 marca 2016 r.

„Świąteczne wicie palm”

Wielkanocne warsztaty z wicia palm mają w Muzeum Miejskim już kilkuletnią tradycję i cieszą się zawsze dużym zainteresowaniem. Warsztaty, które odbyły się w piątkowe popołudnie 18 marca, na dwa dni przed Niedzielą Palmową, skierowane były jak co roku do rodzin. Podczas zajęć uczestnicy wykonywali palmę wielkanocną ozdabiając ją kwiatami z bibuły, gałązkami wierzby, bukszpanu i borowiny.

14 maja 2016 r.

Noc Muzeów

Zorganizowana już po raz szósty Noc Muzeów nawiązywała tematycznie do przypadającej w 2016 r. 1050. rocznicy Chrztu Polski. Wydarzenia przygotowane dla odwiedzających muzeum o zmroku, realizowane były w ogrodzie przy ul. Kościelnej, w przestrzeni wystawy stałej oraz w sali ekspozycyjno-edukacyjnej. W ogrodzie odtworzone zostało obozowisko rycerskie z okresu monarchii piastowskiej, w którym członkowie grupy rekonstrukcyjnej „Jantar” zainscenizowali życie codzienne z przełomu X i XI w. Przez cały czas trwania Nocy Muzeów dla zwiedzających udostępniona była stała ekspozycja „Wadowice – miasto, w którym wszystko się zaczęło”. Oprócz bezpłatnego zwiedzania ekspozycji można było także uczestniczyć w zajęciach warsztatowych z wykonywania, stylizowanej na średniowieczną, biżuterii. Z kolei w sali ekspozycyjnoedukacyjnej zaprezentowana została wystawa „1956 – 1966 Millenium kontra Tysiąclecie” – opowieść o konflikcie między komunistycznymi władzami a Kościołem wokół obchodów Tysiąclecia Państwa Polskiego i Millenium Sacrae Poloniae.

¹ Więcej o konferencji: H. Czubała, *Emil Zegadłowicz – daleki czy bliski?*, „Wadoviana. Przegląd historycznokulturalny”, nr 19, 2016, s. 214-215.

Muzeum Miejskie tradycyjnie już koordynowało Noc Muzeów w całym powiecie. W 2016 r. w projekt zaangażowały się placówki muzealne i galerie w Andrychowie, Lanckoronie, Stryszowie, Tomicach oraz Wadowicach, gdzie, obok Muzeum Miejskiego, w wydarzeniu uczestniczyły także Muzeum Dom Rodzinny Jana Pawła II i po raz pierwszy, Towarzystwo Miłośników Ziemi Wadowickiej.

14 – 31 maja 2016 r.

„1956-1966 Millenium kontra Tysiąclecie”

Z okazji przypadającej w 2016 r. 1050. rocznicy Chrztu Polski pracownicy muzeum przygotowali wystawę przedstawiającą konflikt między władzami komunistycznymi a Kościołem przy okazji obchodów Tysiąclecia Państwa Polskiego i Millenium Chrztu Polski. Celem autorów było ukazanie jak na tle wydarzeń ogólnopolskich z lat 1956-1966 rozgrywał się ten konflikt lokalnie – w Wadowicach i ówczesnym powiecie wadowickim. Rywalizacja między państwem a Kościołem o „rząd dusz” w Polsce została ukazana na wielu płaszczyznach. Zaprezentowane zostały w szczególności milenijne uroczystości kościelne organizowane w Wadowicach w latach 1956 – 1968 oraz świeckie obchody Tysiąclecia Państwa Polskiego – czyny społeczne, uroczystości, akademie i imprezy organizowane przez Powiatowy Dom Kultury czy realizacja hasła „Tysiąc szkół na Tysiąclecie”. Szczególny nacisk położony został na problemy czynione wadowickiej parafii przez administrację państwową w zakresie organizacji procesji i innych uroczystości kościelnych. Przedstawiono też kulisy Zjazdu Wychowanków na 100-lecie istnienia Liceum Ogólnokształcącego, który ostatecznie nie doszedł do skutku w związku z zapowiedzią udziału w nim metropolity krakowskiego abp. Karola Wojtyły, absolwenta szkoły z 1938 r.

Wystawa składała z 16 tablic, w tym 3 tablic z oryginalnymi dokumentami i eksponatami (m.in. zbiór znaczków z epoki), oraz 3 dodatkowych ekspozytorów z książkami i monetami okolicznościowymi z lat 60. Tradycyjnym środkiem przekazu towarzyszyły multimedia – ramka cyfrowa z pokazem fotografii z lat 50. i 60. oraz dotykowy monitor, na którym, obok prezentacji zdjęć z obchodów kościelnych i państwowych, można było posłuchać wystąpienia I sekretarza KC PZPR Władysława Gomułki.

Ekspozycja przygotowana została w oparciu o bogate archiwa parafii pw. Ofiarowania NMP w Wadowicach, państwowe i szkolne, m.in. archiwum wadowickiego LO i Zespołu Szkół nr 3. Swoje zbiory użyczyli na wystawę Stanisław Jasiński, Bogusław Malec i Marek Studnicki.

Autorką projektu graficznego była Agnieszka Matuła, a teksty przygotował Marcin Witkowski.

26 czerwca – 16 września 2016 r.

„Józef Jura. Wadowicki rzeźbiarz i portrecista”

Przez blisko trzy letnie miesiące w sali ekspozycyjno-edukacyjnej muzeum prezentowana była wystawa poświęcona twórczości wadowickiego rzeźbiarza Józefa Jury. Pochodzący z Kęt artysta, absolwent krakowskiej Akademii Sztuk Pięknych, związany był z kręgiem twórców skupionych wokół Emila Zegadłowicza („Czartak”) oraz współzałożył Grupę Artystów Plastyków „Czartak II”. Po przeniesieniu się do Wadowic Jura prowadził zakład kamieniarski i pracownię rzeźbiarską, w której pierwsze artystyczne doświadczenia zdobywali Wincenty Bałys, Franciszek Suknarowski czy Roman Brańka. Zasłynął przede wszystkim jako twórca rzeźby sakralnej – ołtarzy, płaskorzeźb świętych i dostojników kościelnych oraz nagrobków, które do dziś znajdują się na wadowickim cmentarzu.

Na ekspozycji w muzeum zaprezentowano kilkadziesiąt dzieł Józefa Jury, wśród nich popiersia Emila Zegadłowicza, jego córki Atessy Zegadłowiczówny i autoportret artysty, rzeźby figuralne oraz płaskorzeźby i kafle. Na wystawie zobaczyć można było także medalion z podobizną Piusa XI i oryginalny dokument zawierający specjalne papieskie błogosławieństwo dla artysty z 1925 r. Ekspozycję dzieł uzupełniały dwie prezentacje multimedialne.

Wystawa „Józef Jura. Wadowicki rzeźbiarz i portrecista” została przygotowana w oparciu o bogate zbiory rodziny artysty (Joanny Borkowskiej-Bąk, Heleny Jury, Zuzanny Jury, Jolanty Miarki, Lidii Sołtysik oraz Małgorzaty Zaremby), które uzupełniły eksponaty zgromadzone w Muzeum Miejskim oraz Muzeum Dwór Emila Zegadłowicza w Gorzeniu. Ekspozycji towarzyszyła publikacja *Józef Jura. Wadowicki rzeźbiarz i portrecista*, opracowana graficznie przez Macieja Hojdu a zredagowana przez Joannę Pytlowską-Bajak i Marcina Witkowskiego. Obok szczegółowego życiorysu artysty książka zawiera wykaz prac Józefa Jury.

4 – 6 września 2016 r.

„Muzeum na kółkach”

Pomyślny dla Muzeum Miejskiego finał IV Konkursu na koordynację działań lokalnych projektu „Muzeum na kółkach”, organizowanym przez Muzeum Historii Żydów Polskich POLIN w Warszawie, umożliwił zorganizowanie w Wadowicach edukacyjnej wystawy mobilnej poświęconej dziejom społeczności żydowskiej. Ekspozycja była prezentowana w pawilonie wystawowym na wadowickim rynku w dniach 4 – 6 września 2016 r.

„Muzeum na kółkach” opowiadało o historii współistnienia społeczności żydowskiej i polskiej, które zapoczątkowała podróż Ibrahima ibn Jakuba, żydowskiego kupca z Kordoby, do

krajów słowiańskich i jego pierwsze wzmianki o państwie Mieszka I. Polska przez wieki stanowiła ważny ośrodek żydowskiego życia politycznego, umysłowego i religijnego. W pawilonie „Muzeum na kołkach” można było zobaczyć model typowego sztetla, czyli polsko-żydowskiego miasteczka z najważniejszymi budynkami: synagogą, kościołem, mykwą i kirkutem. Centralnym punktem wystawy była interaktywna mapa Wadowic z zaznaczonymi miejscami związanymi z przedwojenną społecznością żydowską. W pawilonie znajdowała się także strefa dla dzieci, które mogły pobawić się własnoręcznie zrobionym drejdllem, czyli chanukową zabawką, zapisać swoje imię w języku jidysz czy pokolorować sklepienie synagogi z Gwoźdźca.

Mobilnej ekspozycji towarzyszyły także inne wydarzenia. W niedzielne popołudnie zorganizowany został spacer szlakiem wadowickiej społeczności żydowskiej a wieczorem, w ogrodzie przy ul. Kościelnej, odbył się koncert lubelskiego zespołu klezmerskiego „Berberys”. Ponad 200 osób bawiło się przy dźwiękach kontrabas, altówki i akordeonu. Obok tradycyjnych utworów klezmerskich muzycy zaprezentowali także kilka melodii bałkańskich. Koncertowi towarzyszyła degustacja przysmaków kuchni żydowskiej – cebularzy, charosetu i chałki z hummusem.

W Wadowickim Centrum Kultury odbyły się warsztaty dla senierek przeprowadzone przez edukatorów z Muzeum Historii Żydów Polskich POLIN, podczas których uczestniczki poznały kulturę Żydów, dowiedziały się czym jest chanukija, mezuz, jak świętuje się szabat i kiedy gra się w drejdl. Anna Wencel z Muzeum Żydowskiego Galicja w Krakowie opowiedziała o zasadach koszerności i poczęstowała seniorki tradycyjnymi żydowskimi potrawami. W ramach „Muzeum na kołkach” odbyła się także w kinie „Centrum” projekcja filmu „Syn Szawła”.

Projekt cieszył się w Wadowicach dużym zainteresowaniem. Sam pawilon wystawy mobilnej odwiedziło blisko 1300 osób.

7 – 14 listopada 2016 r.

„Zapomniana listopadowa tradycja”

Z okazji Narodowego Święta Niepodległości Muzeum Miejskie przygotowało projekt „Zapomniana listopadowa tradycja”, na który złożyły się dekoracja balkonu budynku przy ul. Kościelnej oraz spotkania warsztatowe dla szkół podstawowych i gimnazjalnych.

Instalacja wykonana na balkonie wzorowana była na dekoracjach, jakie zdobiły balkony kamienic na wadowickim rynku podczas uroczystości państwowych w latach 20. i 30. minionego wieku. Na balkonie budynku muzeum umieszczone zostało godło na tle dywanu w otoczeniu białoczerwonej flagi a kolumny i barierki ozdobiono girlandami oraz wstęgami.

W tygodniu poprzedzającym dzień 11 listopada w salach muzeum odbywały się bezpłatne

warsztaty dla uczniów szkół podstawowych i gimnazjalnych, podczas których młodzi ludzie poznawali tradycje obchodzenia święta, zwłaszcza ze zwyczajem uroczystego ozdabiania okien i balkonów, zapoznawali się z przyczynami odzyskania niepodległości przez Polskę w 1918 r. oraz wykonywali własne patriotyczne ozdoby. Zajęcia cieszyły się dużym zainteresowaniem – do udziału w nich zgłosiło się blisko 300 uczniów z wadowickich szkół.

Dodatkowo na rynku oraz przed budynkiem muzeum ustawione zostały tablice przedstawiające państwowe uroczystości w międzywojennych Wadowicach, okoliczności odzyskania niepodległości oraz historię ozdabiania domów.

6 – 21 grudnia 2016 r.

Warsztaty bożonarodzeniowe

Jak co roku pracownicy muzeum zaprosili przedszkolaków oraz uczniów szkół podstawowych i gimnazjalnych na świąteczne warsztaty przybliżające przedwojenny klimat Bożego Narodzenia. W zaaranżowanej na chłopską chatę sali ekspozycyjno-edukacyjnej Joanna Pytłowska-Bajak opowiadała o tradycjach, wierzeniach i wroźbach towarzyszących świętom. Uczestnicy zajęć mogli „poznawać swoją przyszłość” z wykorzystaniem starych wigilijnych wierzeń, a także wykonać tradycyjne ozdoby choinkowe wykorzystując przygotowane przez prowadzących wskazówki i materiały. Zajęcia cieszyły ogromnym zainteresowaniem – uczestniczyło w nich ponad 400 dzieci i młodzieży z przedszkoli i szkół gminy Wadowice.

Muzeum Miejskie włączyło się także w zorganizowany przez Urząd Miasta „II Wadowicki Jarmark Świąteczny”. W jego ramach przeprowadzone zostały trzy spotkania warsztatowe zatytułowane „Anielskie ozdoby choinkowe”. W niedzielę 18 grudnia wadowickie rodziny uczestniczyły w zajęciach z Mirą Sabatowicz, artystką z tomickiej „Bałysówki”, pod której fachowym okiem wykonywały anioły, gwiazdy i inne figurki z gliny oraz masy samoutwardzalnej. Z kolei w poniedziałek (19 grudnia) i środę (21 grudnia) muzeum zaprosiło wszystkich zainteresowanych na otwarte warsztaty z przygotowywania ozdób choinkowych.